

מכירת רכב

שולחן ערוך חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רלב

סעיף ז

יג) כל הלוקח סתם, אינו לוקח אלא הדבר שלם מכל מום. יד) ואם פירש המוכר ואמר: על מנת שאין אתה חוזר עלי במום, {טו} הרי זה חוזר, עד שיפרש המום שיש בממכרו וימחול הלוקח, או עד שיאמר לו: (כל מום) שימצא במקח זה הפוחת דמיו עד כך וכך קבלתי אותו, שהמוחל צריך לידע הדבר שמוחל לו בו ד {טז} ויפרש אותו, [ב] כמו <ד> המפרש האונאה. הגה: טו] מכר לו כלי של עץ ואמר לו שהוא של זהב, הואיל והלוקח חזי ליה מצי א"ל דטוב כשל זהב אמרתי (נ"י פרק בית כור).

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עה עמוד א עד דף עו עמוד א

מתני'. היו בה מומין ועודה בבית אביה - האב צריך להביא ראיה שמשנתארסה היו בה מומין הללו, ונסתחפה שדהו, נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות, דברי ר"מ; וחכמים אומרים: במה דברים אמורים - במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי - אינו יכול לטעון. ואם יש מרחץ באותה העיר - אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון, מפני שהוא בודקה בקרובותיו. גמ'. טעמא דמיייתי האב ראייה, הא לא מיייתי האב ראייה - הבעל מהימן, מניי רבי יהושע היא, דאמר: לא מפיה אנו חיינן, אימא סיפא: נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה; טעמא דמיייתי הבעל ראייה, הא לא מיייתי הבעל ראייה - האב מהימן, אתאן לר"ג, דאמר: נאמנת! א"ר אלעזר: תברא, מי ששנה זו לא שנה זו. אמר רבא, לא תימא: רבי יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל, אלא כי לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא - היכא דאיכא חזקה דממונא, אבל היכא דליכא חזקה דממונא, אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא; דתניא: אם בהרת קודם לשער לבן - טמא, אם שער לבן קודם לבהרת - טהור, ספק - טמא, ור' יהושע אומר: כהה. מאי כהה? אמר רבה: כהה - טהור. רבא אמר: רישא כאן נמצאו וכאן היו, סיפא נמי כאן נמצאו וכאן היו. איתביה אביי: נכנסה לרשות הבעל - הבעל צריך להביא ראיה שעד שלא נתארס היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות; עד שלא נתארס אין, משתתארס לא, ואמאי? לימא: כאן נמצאו וכאן היו! א"ל: משנתארסה, משום דאיכא למימר: חזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו, והאי ראה וניפייס הוא. אי הכי, עד שלא נתארס נמי! אלא אמרינן חזקה אין אדם מיפייס במומין, הכא נמי חזקה אין אדם מיפייס במומין! אלא משנתארסה, משום דאיכא תרתי: חזקה העמד הגוף על חזקתו, וחזקה אין אדם שותה בכוס א"כ בודקו, והאי ראה וניפייס הוא, מאי אמרתי? חזקה אין אדם מיפייס במומין, הוי חדא במקום תרתי, וחדא במקום תרתי לא אמרינן; עד שלא נתארס העמד הגוף על חזקתו לא איכא למימר, מאי איכא? חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו, והאי ראה וניפייס הוא, אדרבה, חזקה אין אדם מיפייס במומין, והעמד ממון על חזקתו.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רלב

סעיף ג

ג ה) המוכר לחבירו קרקע או עבד או בהמה או שאר מטלטלים, ונמצא במקח מום שלא ידע בו הלוקח, מחזירו אפי לאחר כמה שנים, שזה מקח טעות הוא, והוא שלא ישתמש במקח אחר שידע במום. ו] {י} <א> אבל [א] ה) אם נשתמש בו אחר שראה המום, ה"ז מחל ואינו יכול להחזיר.

רמב"ם הלכות מכירה פרק טו

הלכה יב

המוכר עבד או שפחה, אין הלוקח יכול להחזירו מפני מומין שאין מבטלין אותו ממלאכתו והן הנקראין סמפון, שאם היה זה סמפון גלוי כבר ראהו, ואם אינו נראה כגון שומא בבשר או נשיכת כלב או ריח הפה או החוטם וכיוצא בהן הואיל ואינו מבטלו ממלאכתו אינו מחזיר, שאין העבדים לתשמיש המטה אלא למלאכה.

הלכה יג
נמצא בו שחין רע, או חולי המתיש את כחו, או שהיה נכפה או משועמם, הרי זה מום מפני שמבטלו ממלאכתו, וכן אם נמצא בו צרעת וכיוצא בה מדברים אלו המגואלים הרי זה מום, מפני שנפשו של אדם אוננת מהם ונמצא שאינו מתעסק לו במלאכת אכילה ושתיה, וכן אם נמצא ליסטים ג מזויין הרי זה מום המאבד את כולו מפני שהמלך תופס אותו והורגו, וכן אם נמצא ד מוכתב למלכות הרי זה מום ומחזירו מפני שהמלך תופשו למלאכתו בכל עת שירצה, אבל אם נמצא גנב או חוטף או גונב ה נפשות, או בורח תמיד, או זולל וסובא וכיוצא בדברים אלו, אינו יכול להחזיר, שכל העבדים בחזקת שיש בהן כל הדעות הרעות אלא אם כן פירש. +/השגת הראב"ד/ אלא א"כ פירש. א"א והלא אמרו פ"ק דקדושין בגמ' הנהו קלא אית להו ומה שאמרה התוספתא פ' המוכר פירות נמצא גנב או קוביוסטוס הגיעו ליסטים מזויין או מוכתב למלכות אומר לו הרי שלך לפניך לא שיאמר לוקח אל המוכר אלא המוכר אומר ללוקח כמו ברישא דאמר הגיעו המוכר ללוקח וה"ק הרי שלך לפניך שאתה היית יודע, אך יש לפרש הנהו קלא אית להו כלומר אין לחוש בעבד שלקחו כהן מישראל שמה ליסטים מזויין ומקח טעות שאם היה כן הקול יצא עליו וכיון שלא יצא הקול מסתמא אין לו לחוש לזה הטעות, מיהו אם יודע הדבר שהוא כן מקח טעות הוא וחוזר בו ואומר טול את שלך והחזר לי מעותי ועל דרך זה הלך המחבר, ועכשיו שיש בזה שני דרכים הללו הנה הדין הזה ספק אם נתן הדמים לא יטול ואם לא נתן לא יתן עכ"ל. +

מכירת רכב - המשך

ספר המקח לרב האי גאון שער מ"ה

אין סומכין על חזרת החפץ במום שנמצא בו, אלא אם הוי מום אצל בני השוק שבאותו מקום. דכל דבר שהוא מום אצלם, ומנהגם להחזיר בו את החפץ מחמת אותו מום, ההוא מום הוא דמתקרי מומא, ויחזיר בו את החפץ. אבל אם כל דבר שאינו מום אצלם אין חוזרין אותו מחמת מום, ואף על פי שהוא פחיתות, הרי אנו דנין על מנהג של- אותו מקום, ולא יחזור מחמת אותו מום.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עה עמוד א עד דף עו עמוד א

וכן בעניין אומדנא דממונא, לא אזלינן בתר אומדנא לחייב, אלא בכולהו אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה. כדתינא: שור שהיה רועה ע"ג נהר, ונמצא השור הרוג בצדו, אף על פי שזה מנוגח וזה מועד ליגח, זה מנושך וזה עומד מצידו ומועד לישך, אין אומרים זה נגחו וזה נשכו.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רכח

סעיף ו

אסור לרמות בני אדם במקח וממכר או לגנוב דעתם, כגון {ז} אם יש מום במקחו צריך להודיעו ללוקח.

רמב"ם הלכות מכירה פרק טו

ערוך השולחן חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רלב

סעיף ה

יש מי שרצה לומר דאם היה המום דבר שהלוקח יכול להבחינו ולנסותו או לטועמו ולא הקפיד לעשות כן אינו חוזר דמסתמא מחל אמנם אין עיקר לזה ורבים חולקים על זה [מל"מ פט"ו ב"מ שע"מ מהריט"ץ] ויש מי שרוצה לומר דעכ"פ בנשתמש בו אחר שהיה יכול להבחינו הוי מחילה ויש עוד מי שרוצה לומר דאם קודם גמר המקח היה יכול להבחינו ולא בחן הוי מחילה וכל דברים אלו לא נראה לדינא וכבר בררנו בסי' רכ"ח סעיף ז' וסעיף ח' דדוקא טעימה הוי מחילה אבל במה שהיה יכול לטעום ולא טעם אין זה מחילה וכ"ש במום האם מחוייב הלוקח להעלות על דעתו שהמוכר אנהו וכי באומדנא קלה כזו נחייב את הלוקח שקנה דבר ואח"כ נתגלה בו מום וכן משמע מכל רבותינו הראשונים דרק שימוש אחר שנתוודע בהמום הוי מחילה ולא דבר אחר וכן עיקר לדינא:

ערוך השולחן חושן משפט הלכות אונאה ומקח טעות סימן רלב

סעיף ה

יש מי שרצה לומר דאם היה המום דבר שהלוקח יכול להבחינו ולנסותו או לטועמו ולא הקפיד לעשות כן אינו חוזר דמסתמא מחל אמנם אין עיקר לזה ורבים חולקים על זה [מל"מ פט"ו ב"מ שע"מ מהריט"ץ] ויש מי שרוצה לומר דעכ"פ בנשתמש בו אחר שהיה יכול להבחינו הוי מחילה ויש עוד מי שרוצה לומר דאם קודם גמר המקח היה יכול להבחינו ולא בחן הוי מחילה וכל דברים אלו לא נראה לדינא וכבר בררנו בסי' רכ"ח סעיף ז' וסעיף ח' דדוקא טעימה הוי מחילה אבל במה שהיה יכול לטעום ולא טעם אין זה מחילה וכ"ש במום האם מחוייב הלוקח להעלות על דעתו שהמוכר אנהו וכי באומדנא קלה כזו נחייב את הלוקח שקנה דבר ואח"כ נתגלה בו מום וכן משמע מכל רבותינו הראשונים דרק שימוש אחר שנתוודע בהמום הוי מחילה ולא דבר אחר וכן עיקר לדינא:

משנה מסכת בבא מציעא פרק ז

משנה ג

[ג] האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע שתות למקח עד מתי מותר להחזיר עד כדי שיראה לתגר או לקרובו הורה רבי טרפון בלוד האונאה שמנה כסף לסלע שליש למקח ושמחו תגרי לוד אמר להם כל היום מותר להחזיר אמרו לו יניח לנו ר' טרפון במקומנו וחזרו לדברי חכמים: